

Innst. S. nr. 149.

(1998-99)

Innstilling fra utenrikskomiteen om humanitær bistand i forbindelse med krisen i Kosovo.

St.prp. nr. 56 (1998-99).

Til Stortinget.

SAMMENDRAG

Under henvisning bl.a. til den prekære humanitære situasjonen i kjølvannet av flyktningestrømmen ut av Kosovo, foreslår Regjeringen at det i første omgang avsettes 225 mill. kroner til nødhjelp. Tilleggsbehovet under kap. 192 post 71 utgjør 195 mill. kroner. Til delvis dekning av dette forslår Regjeringen at det omdisponeres 45 mill. kroner innenfor bistandsrammen til kap. 192 post 71. Regjeringen vil komme tilbake med forslag til omdisponering av dette beløp. De resterende 150 mill. kroner foreslås gitt som tillegg under kap. 192 post 71 i statsbudsjettet for 1999.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til forslaget fra Regjeringen og vil komme tilbake til eventuell ytterligere endring i bevilgningsnivået i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Flertallet ber følgerlig om at Regjeringen foretar en gjennomgang av behovet i forbindelse med forslaget til revidert nasjonalbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet konstaterer at den humanitære katastrofen er forverret siden proposisjonen ble fremlagt. Det er også kommet mer og bedre informasjon som gjør det nødvendig med en forsterket og mer omfattende innsats fra norske myndigheters side.

Disse medlemmer viser også til opplysninger fra Regjeringen om at den planlegger å ta imot 6 000 flyktninger på kollektivt grunnlag til Norge for bosetting snarest mulig i norske kommuner. Kostnaden til dette formål er anslått til mellom 600 og 1 000 mill. kroner, mens det i den foreliggende proposisjon er foreslått totalt 225 mill. kroner til hjelpetiltak i nærom-

rådene. Disse medlemmer finner forholdet med 225 mill. kroner i nærområdene og 600-1 000 mill. kroner i Norge lite samsvarende med Regjeringens egne opplysninger om at det er viktigst med hjelp i nærområdene. Disse medlemmer antar at det som en følge av familiegjennforening i praksis vil bety at tallet over tid vil kunne bli langt høyere med tilhørende økte kostnader. Disse medlemmer vil også understreke at familiegjennforening vil være langt enklere hvis de fordrevne oppholder seg i nærområdene.

Disse medlemmer er på det rene med at det er ulike innenrikspolitiske situasjoner i Montenegro, Makedonia og Albania som følge av den store albanske flyktningestrøm. Det er betydelig vanskeligere for den jugoslaviske republikk Montenegro og det selvstendige landet Makedonia fordi begge har store albanske minoritetsgrupper slik at en stor albansk flyktningestrøm vil kunne destabilisere balansen i befolkningssammensetningen. Disse medlemmer har imidlertid merket seg at Albania stiller seg positiv til mottak av albanske flyktninger dersom landet mottar hjelp i form av mat, klær, medisiner og innkvarteringsmuligheter eller penger til å betale for dette. Slik disse medlemmer ser denne situasjon, bør derfor Norge bidra til å ta ut flyktninger fra Montenegro og kanskje særlig Makedonia, men da først og fremst til flyktningeleirer i Albania og eventuelt også Romania og Bulgaria. Disse medlemmer vil påpeke at for det beløp det koster å hjelpe en flyktning ett år i Norge vil hjelp kunne gis i flyktningeleirene for et langt større antall. Det må da i den akutte foreliggende situasjon være langt mer fornuftig å bruke pengene i nærområdene.

Disse medlemmer er oppmerksom på at frivillige hjelpeorganisasjoner fra mange land både i og utenfor Europa nå er aktive med innsamling av midler til de nødvendige hjelpetiltak for flyktningestrømmen.

Det er allikevel sannsynlig at det er behov for at land som Norge påtar seg et helhetlig ansvar for opprettelse og drift av flyktningeleirer i Albania og muligens også Romania og Bulgaria. Regjeringen har i denne sammenheng opplyst at den vil etablere en flyktningeleir i Romania for 5 000 flyktninger til en kostnad på 15 mill. kroner.

Disse medlemmer vil også hevde at det aller viktigste hjelpetiltak har vært og er å hjelpe mennesker i Kosovo *før* de flykter. Dette er fortsatt situasjonen og alle muligheter for å tilføre befolkningen i Kosovo mat, klær, medisiner og bedre husly må derfor utnyttes, herunder innsmugling av forsyninger med militær eskorte eller bistand fra de som vil forsøke, det være seg KLA eller andre grupper.

Disse medlemmer vil også vise til at de fleste nå hevder at regimet til Slobodan Milosevic bedriver aktiv etnisk rensing av Kosovo ved at alle albanere skal fordrives fra Kosovo eller drepes. Disse medlemmer viser i denne forbindelse til sine tidligere synspunkter om å anerkjenne Kosovos eksilregjering og Kosovo som et selvstendig og uavhengig land. Disse medlemmer vil også påpeke at dersom de øvrige NATO-land skulle ta imot flyktninger i forhold til folketallet i samme størrelsesorden som den norske regjering vil det tilsvare nærmere en million flyktninger og det ville i praksis være å innfri de høyeste ønsker som Milosevic måtte ha. Hvis den albanske befolkning i Kosovo ble spredd til permanent bosetting (slik den norske er ment i praksis) i de forskjellige NATO-land, vil det åpne for den andre planen til Milosevic, nemlig å fylle Kosovo med serbere fra andre deler av det tidligere Jugoslavia, som for eksempel Bosnia.

Disse medlemmer anbefaler at oppmerksomheten nå rettes mot å organisere, administrere og finansiere et skikkelig tilbud til hundretusener av flyktninger i Kosovo og nærområdene, særlig Albania. Arbeidet med å organisere mottak av flyktninger til Norge bør derfor stoppes, da det flytter oppmerksomhet bort fra hensynet til den store masse av flyktninger som trenger hjelp i nærområdene.

Disse medlemmer vil derfor foreslå å skrinlegge planene og arbeidet med å ta imot flyktninger i Norge til fordel for en langt større innsats i Kosovo og nærområdene. Bevilgningsbeløpet som Regjeringen foreslår på 195 mill. kroner foreslås derfor økt med 300 mill. kroner. Dette tillegg beløpet foreslås fordelt slik:

- 25 mill. kroner til forsyninger som KLA kan frakte inn i Kosovo,
- 50 mill. kroner til styrking av Albanias økonomi,
- 25 mill. kroner til transport av flyktninger fra Makedonia og Montenegro til Albania og eventuelt andre land i nærområdene,

- 100 mill. kroner til opprettelse og drift av flyktningeleirer i Albania,
- 100 mill. kroner til disposisjon for Regjeringen herunder tiltak overfor Makedonia, Montenegro, Romania og Bulgaria.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

I.

Norges humanitære bistand i forbindelse med krisen i Kosovo baseres på hjelpetiltak i Kosovo og land i nærområdene.

II.

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endring:

- Kap. 192 Fred, forsoning og demokrati
- 71 Tilskudd til det tidligere Jugoslavia og ODA-godkjente OSSE-land, *kan overføres,*
økes kr 495 000 000
fra kr 390 000 000 til kr 885 000 000"

Komiteens medlemmer fra Høyre støtter Regjeringens forslag om tilleggsbevilgning, men finner grunn til å påtale at forslag til inndekning ikke samtidig fremmes fra Regjeringens side, men skyves frem til behandlingen av revidert nasjonalbudsjett senere i vår.

Disse medlemmer mener inndekning bør skje over kap. 161 og vil fremme slikt forslag ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

I.

Norges humanitære bistand i forbindelse med krisen i Kosovo baseres på hjelpetiltak i Kosovo og land i nærområdene.

II.

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endring:

- Kap. 192 Fred, forsoning og demokrati
- 71 Tilskudd til det tidligere Jugoslavia og ODA-godkjente OSSE-land, *kan overføres,*
økes kr 495 000 000
fra kr 390 000 000 til kr 885 000 000

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kr
192	71	Fred, forsoning og demokrati Tilskudd til det tidligere Jugoslavia og ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres,</i> økes med fra kr 390 000 000 til kr 585 000 000	<u>195 000 000</u>

Oslo, i utenrikskomiteen, den 22. april 1999.

Haakon Blankenborg,
leder og ordfører.

Einar Steensnæs,
sekretær.

Vedlegg

Spørsmål fra utenrikskomiteen til utenriksministeren, datert 20. april 1999, og utenriksministerens svar av 21. april 1999.

Spørsmål:

I debatten om hvordan en mest hensiktsmessig kan hjelpe flyktninger fra Kosovo spriker anslagene over merkostnader ved å ta flyktningene til Norge fremfor å hjelpe dem i nærområdene på Balkan, fra en faktor på fem til en faktor på hundre.

For bedre å kunne ta stilling til aktuelle forslag vil det være viktig å vite hvilken omregningsfaktor Regjeringen baserer seg på når det gjelder kostnader ved hjelp til flyktninger i henholdsvis Norge og aktuelle nærområder på Balkan? En innser at det ikke vil være mulig å gi nøyaktige tall, men forventer at det vil være mulig å gi et omtrentlig anslag, for eksempel med utgangspunkt i UNHCRs kalkyler.

Svar:

Det vises til brev av 20. ds. vedrørende spørsmålet fra Fremskrittspartiets fraksjon i utenrikskomiteen om hvilken omregningsfaktor Regjeringen baserer seg på når det gjelder kostnader ved hjelp til flyktninger i henholdsvis Norge og aktuelle nærområder på Balkan.

Utgangspunktet for Regjeringens beslutning om å ta imot inntil 6 000 kosovo-albanske flyktninger var den akutte og overveldende humanitære krisesituasjonen da flere titusentalls flyktninger ble holdt igjen i ingenmannsland på grensen til Makedonia. I lys av de omfattende flyktningestrømmene var Makedonia ikke villig til å åpne for flere flyktninger, om ikke andre var rede til å avlaste. I denne dramatiske situasjonen medvirket Regjeringens raske beslutning til at grensen ble åpnet, til å lette presset og derved også til å minske faren for

økt spenning og destabilisering, spesielt i Makedonia. Utviklingen de seneste dagene, bl.a. UNHCRs fornyede appell om igjen å ta flyktninger ut av regionen, viser betydningen av vårt tilbud, og at vi kan gjennomføre uttakene i forhold til behovene. I alt har 29 land sagt seg villig til å ta opp til 100 000 flyktninger som del av UNHCRs program for humanitær evakuering.

Regjeringen har i denne saken ikke vurdert noen form for "omregningsfaktor" slik det er spurt om. Som antydning i henvendelsen, er det ikke mulig å angi presise tall basert på sammenlignbare faktorer for kostnader i Norge og i regionen. Det kan opplyses at kostnaden for å ha en person i mottak i Norge beløper seg til ca. 8 500 NOK pr. måned. Legger man til utgifter til helse og undervisning, blir utgiftene anslagsvis 10 000 NOK pr. måned. Hva gjelder kostnadene for flyktningene i regionen, vil jeg vise til UNHCRs og FNs seneste oppdaterte appell av 20 ds. Budsjettrammen for denne er 198 mill USD for 950 000 flyktninger til utgangen av juni måned i år. Dessuten har Røde Korssystemet også en appell for de første seks måneder på ytterligere tils. 149,8 mill SFR. Dette kommer på toppen av behovene i de appeller FN og Røde Kors tidligere har lagt frem for flyktninger og fordrevne på Balkan.

FN, med UNHCR i spissen, forventes å komme med fortløpende oppjusterte appeller i lys av utviklingen av omfanget av de humanitære behov. Målgruppen har siden 1 april økt fra 350 000 til 950 000. Det må bl.a. planlegges for vinteroperasjoner med bedre husly enten flyktningene må forbli i eksil eller de kan vende tilbake til Kosovo der deres hjem er ødelagt.